

Seuraavan hallituskauden tärkeimmät kulttuuri laajakaistaan ja digitelevisioon. Puoluekannan val

Kulttuuri ei ratkaise puoluevalintaa

Teksti **Leena Sharma** Kuvitus **Timo Mänttari**

poliittiset kysymykset liittyvät tv-lupamaksuihin, itseminen niiden perusteella on kuitenkin hankalaa.

Jos äänestäjä yrittää maaliskuussa valita puoleensa kulttuuripoliittisten näkemysten perusteella, hänellä on edessään vaikea tehtävä.

Jyväskylän yliopiston kulttuuripoliittikan professorin **Anita Kankaan** mielestä kulttuurikysymyksissä mielipide-eroja on enemmän puolueiden sisällä kuin niiden välillä.

”Äänestäjä ei voi päätellä, että jos annan ääneni puolueelle x, niin tietynsä kulttuuri-

poliittisessa asiassa äänestän silloin tämän kannan puolesta. Mielipide-erot kärjistyvät saman puolueen eri siipien välillä. Jos ajatellaan digitelevisiota tai tekijänoikeuksia, on vaikea sanoa että poliittinen kartta olisi niiden suhteen jonkin muotoinen. Vaikka ne ovat todella tärkeitä asioita.”

Kangas on huomannut, että vasemmistoliiton ja kokoomuksen kansanedustajat käyttävät samanlaista retoriikkaa puhuesaan kulttuuriviennistä, yksityisestä rahoituksesta ja kilpailukykykysymyksistä. ►

Kaikki puolueet painottavat nykyään, että kulttuuri on kansallinen ja kansainvälinen kilpailukykytekijä.

”Siksi meillä on viety näitä hankkeita läpi niin voimallisesti. Nykyisen hallituskauden ajan työskennellyt luovuusstrategiaryhmä oli hyvin yksimielinen, tosin se pitäytyikin yleisluontoisiin lausumiin. Kulttuurivientiyksikkö tuli nopeasti, samoin kulttuuri-teollisuuteen liittyvät hankkeet – ne ovat kaikki saaneet tuulta purjeisiinsa”, Kangas luettelee.

”Paavo Lipposen toinen hallitusohjelma lähti siitä, että luodaan teknologian kautta esiin tuleva Suomi. Sieltä lähti myös liikkeelle kulttuurin määrittäminen tuotannoksi, *sisältötuotannoksi*. Jostain syystä tämä ei ole herättänyt vastareaktioita.”

Hyvästit tv-luvalle?

Suomen Kuvalehti lähetti vaalien alla kahdeksalle eduskuntapuolueelle kysymyksiä ajankohtaisista kulttuuripoliittisista teemoista kuten siitä, pitäisikö tv-lupamaksuista luopua.

Vastausten perusteella useimmat puolueet ovat valmiita harkitsemaan lupamaksujärjestelmän kuoppaamista tai osittaista korvaamista muilla järjestelyillä, kuten budjettirahoituksella. Vain demarit ja rkp olivat yksiselitteisesti sitä mieltä, että kaikille saman suuruinen lupamaksu on tulevaisuudessakin paras ratkaisu.

Kangas arvioi, että seuraavan hallituskauden suuret – koko kansaa koskettavat – kulttuuripoliittiset kysymykset liittyvät juuri mediaan: tv-lupiin, digitalisoimiseen ja laajakaistaan. Hän uskoo, että uusi hallitus pitää digi-tv:n suhteen kiinni lukkoonlyödyistä aikataulusta. Siitä huolimatta, että sauri joukko kansalaisia ei ole sen tuloon valmiita.

”Meillä on käyty vahvaa keskustelua siitä, että tietoyhteiskunta ei vielä pidä kaikkia kansalaisia sisällään. Digitalisoiminen tulee liian nopeasti, mutta niin se tulisi joka tapauksessa. Aina riittää varautumattomia ihmisiä”, Kangas pohtii. ”Keskeisiä kysymyksiä ovat, minkä roolin valtio ottaa taatakseen palvelut kaikille kansalaisille ja miten teknologia palvelee käyttäjiä. Täytyy vain toivoa, että poliittinen päätöksenteko on realistisella pohjalla. Keskustelua aiheesta on syytä ylläpitää ja jatkaa.”

Myöskään päättyvän vaalikauden suuri rutistus, tekijänoikeuslain uudistaminen, ei ole loppuun käsitelty. Se tulee seuraavan neljän vuoden aikana olemaan vahvasti esillä.

”Keskusteluita on jo nyt käyty niin kiivaaseen sävyyn, että lienee turvallista sanoa, ettei laki vastannut kaikkiin tarpeisiin ja kaikkien toiveisiin.”

Kangas on seurannut kiinnostuneena myös kädenvääntöä siitä, pitäisikö tekijänoikeusasiat siirtää opetusministeriöltä kauppa- ja teollisuusministeriölle.

”Tämä kamppailu on todella mielenkiintoinen. Se näyttää, miten pitkälle Suomessa

Kulttuuri on nyt kansainvälinen kilpailukykytekijä.

olla valmiita menemään, kun tavoitteeksi asetetaan kulttuurin ja taiteen tuottaminen, teknologisoiminen ja kulttuurin taloudellisen merkityksen painottaminen. Ministeriöt tulkitsevat ja määrittelevät tekijänoikeuksiin liittyviä intressejä hyvin eri suunnista. Toinen tekijän ja luovan prosessin näkökulmasta. Toinen elinkeinopolitiikan, yrityksen ja kuluttajan näkökulmasta.”

”Nämä ja monet kiistakysymykset laukeavat seuraavalla hallituskaudelle mielenkiintoisella tavalla.”

Yksityistä rahaa

Myös taiteen rahoitus tulee muuttumaan. SK:n kyselyssä puolueet pitivät kulttuurin yksityistä sponsorointia vielä tällä hetkellä vähäisenä, mutta uskoivat sen merkityksen kasvavan kaiken aikaa.

Jos sponsorointia halutaan edistää, yleinen hymistely ei kuitenkaan riitä: tarvitaan verolainsäädännön muutoksia. Niitä toivovat Kankaan mukaan nykyään yhä useammat kulttuuritahot.

”Meillä oli Kaustisilla alueellisen kulttuurin puolustuskurssi, ja myös siellä kenttä reagoi tähän. Esitimme tekemissämme suosituksissa, että yritysten verovähennysoikeuksia laajennettaisiin ja niitä ulotettaisiin myös yksityishenkilöihin, jotta sponsorointi voisi lähteä selkeämmin liikkeelle.”

Mutta eikö yksityinen sponsoriraha johda julkisen rahoituksen pienenemiseen ja taiteilijoiden riippumattomuuden vaarantamiseen? Kankaan mukaan siitäkin on syytä keskustella, vaikka tämänkaltaiset pelot tuntuvat hieman aikansa eläneiltä.

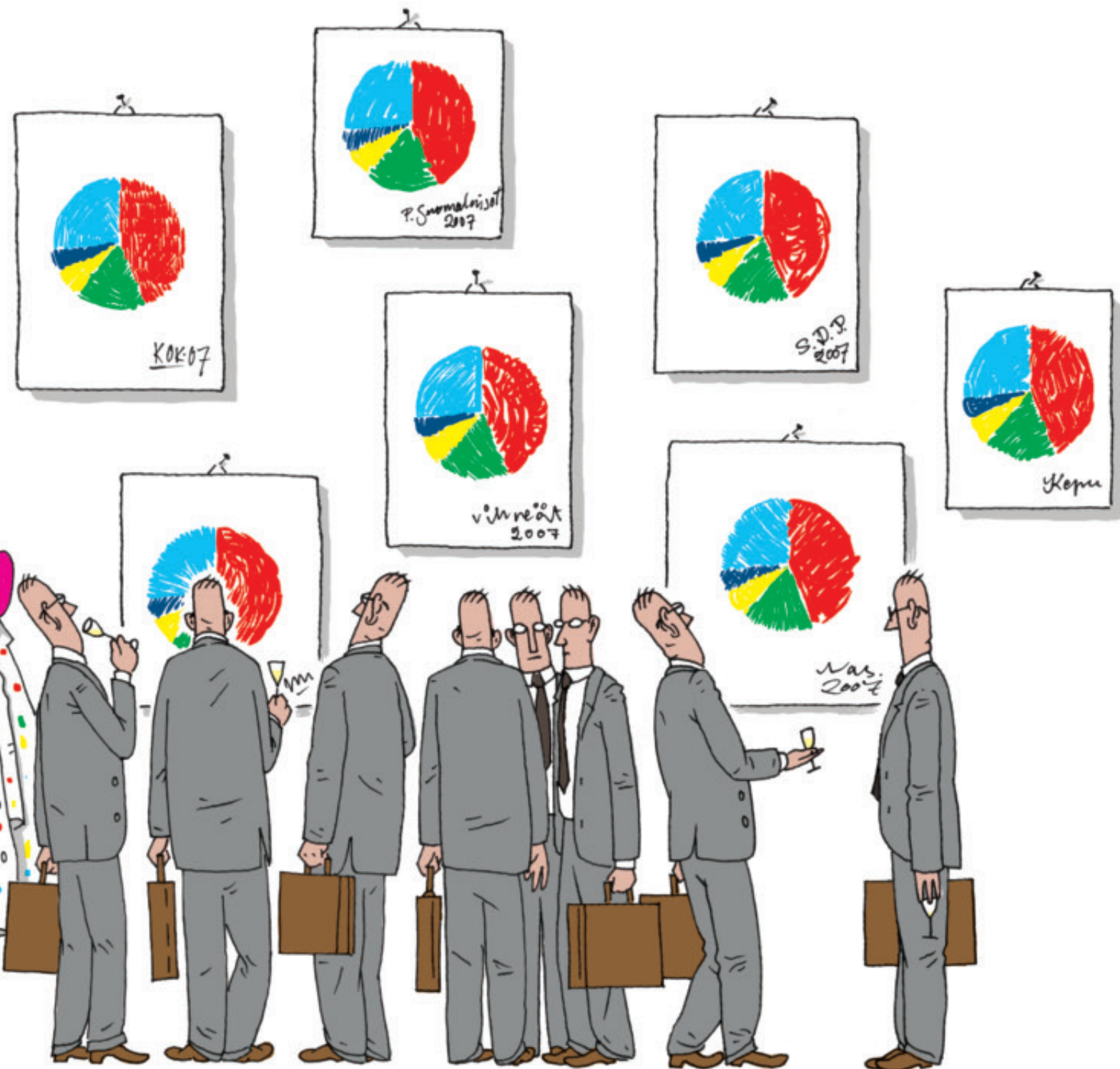
”En tiedä, miten nykyään enää edes saataisiin sellainen laboratoriotilanne, että kaikki olisivat riippumattomia. Kulttuurin välineellinen luonne korostuu. Kulttuurivienti- ja teollisuusprojektit jyräävät, mitataan taloudellisia vaikutuksia. Verokeskustelussahan

on kyse samasta: että rahavirtoja saataisiin suunnattua taiteelle ja kulttuurille.”

Kangas muistuttaa, että taiteen yksityinen tuki on edelleen vain murto-osa verrattuna liikunnan saamaan tukeen. Sekin todistaa, että ”jotain pitäisi tehdä”. **SK**

**”Mieli-erot kulttuuripolitiikassa
kärjistyvät saman puolueen eri siipien välillä”,
Anita Kangas sanoo.**

Näin eduskuntapuolueet vastasivat viiteen ajankohtaiseen kulttuuripoliittiseen

		1. Tv-lupamaksu Pitäisikö tv-lupamaksuista luopua? Mikäli kyllä, mitä vaihtoehtoisia rahoitusmalleja ehdotatte Ylen toimintamenojen kattamiseksi?	2. Sponsorointi Millaisena näette yksityisen sponsoroinnin merkityksen kulttuurin rahoittajana?
Aila Paloniemi, Keskusta, kansanedustaja, kulttuuripoliittisen työryhmän johtaja		▶ Seuraavan hallituksen tulee asettaa parlamentaarinen työryhmä selvittämään Ylen rahoitus vuoden 2010 jälkeen. Vaikka lupamaksuista luovuttaisiin, on jatkossakin kyseessä oltava erillisrahoitus, joka radio-rahaston kautta osoitetaan Ylen tarpeisiin.	▶ Sponsorointi voi olla lahjoituksia, markkinointiyhteistyötä tai kulttuurituottajien tarjoamia palvelupaketteja yksityiselle taholle. Kaikkien näiden merkitys on kasvussa. Apurahojen osalta yksityinen rahoitus on erittäin merkittävää.
Maarit Feldt-Ranta, SDP, puoluesihteeri		▶ On tärkeää turvata Yleisradiolle pitkäjänteisen toiminnan edellytykset. Kestävin ja tasapuolisin rahoitustapa on kaikille saman suuruinen lupamaksu.	▶ Kulttuurin toimintamuotojen uudistamista on tuettava. Myös yksityisellä rahoituksella voi olla yhä merkittävämpi rooli. Julkisella rahoituksella luodaan edellytykset monipuoliselle kulttuuriryölle.
Suvi Lindén, Kokoomus, eduskuntaryhmän varapuheenjohtaja		▶ Rahoituksesta tulee huolehtia nykyisellä televisiomaksulla tai jonkin muotoisella käyttöverolla. Suhtaudumme kriittisesti rahoituksen hoitamista valtion budjettivaroista. Maksua tai käyttöveroa määritettäessä on huomioitava teknologian kehitys.	▶ Määrällisesti yksityinen sponsorointi kulttuurin rahoituksessa on muutaman prosentin luokkaa. Se kuitenkin kohdentuu tärkeisiin kohteisiin. Yksityistä sponsorointia tulee kannustaa. Eräs kannustin voisi olla jonkinlainen veroporkkana.
Minna Sirnö, Vasemmistoliitto, toinen varapuheenjohtaja		▶ Ylen toimintamahdollisuudet on turvattava jatkossakin. Julkisen rahan väylinä ainoat mahdollisuudet ovat verotus, lupamaksut tai budjettirahoitus. Kaikkiin näihin vaihtoehtoihin liittyy sekä mahdollisuuksia että ongelmia.	▶ Sponsoriraha on hyvä lisä kulttuurin rahoituksessa, yritysten kulttuurille antama sponsorointituki pitäisi olla verovähennyskelpoista. Sponsorointi ei poista tarvetta nostaa kulttuurin ja taiteen saamaa valtionrahoitusta.
Rosa Meriläinen, Vihreät, kulttuuriryöryhmän puheenjohtaja		▶ Paras malli on lupamaksujen ja valtion budjettirahoituksen yhdistelmä. Yksipuolinen sidos budjettiin on ongelmallinen. Toisaalta lupamaksun alentaminen on oikeudenmukaista: budjetilta tuleva osuus kootaan progressiivisella verotuksella.	▶ Kulttuurin rahoitusta ei voi jättää kaupallisuuden varaan. Valtion on kannettava vastuunsa kulttuurin rahoituksesta. Yksityinen sponsorointi voi kuitenkin olla tähän merkittävä lisä.
Mikaela Nylander, Rkp, kansanedustaja, sivistysvaliokunnan jäsen		▶ Haluamme, että Yle jatkaa public-service yhtiönä. Siksi lähetykset pitäisi mielestämme rahoittaa lupamaksuvaroin.	▶ Sponsoroinnin osuutta tulisi kasvattaa. Haluamme, että valtio tutkisi erilaisia verotusmalleja kulttuurin edistämiseksi.
Toimi Kankaanniemi, Kristillisdemokraatit, kansanedustaja		▶ Nykyinen tv-maksu tai valtion talousarvion kautta tapahtuva rahoitus. Myös maksu-tv-mahdollisuutta joidenkin ohjelmatyöppien osalta voidaan selvittää. Myös Ylen toiminnan laajuutta on syytä tarkastella. Ei mainosrahoitteisuudelle.	▶ Yksityinen sponsorointi sopii hyvin kulttuurin rahoitukseen, mutta perusrahoitus on syytä säilyttää julkisen tuen varassa muun muassa kansallisen kulttuurin turvaamiseksi.
Vesa-Matti Saarakkala, Perussuomalaiset, ensimmäinen varapuheenjohtaja		▶ Tv-lupamaksu on tällä hetkellä liian kallis pienituloisille. Lupamaksuun olisi saatava jonkinlainen alennus, tai sitten Ylen rahoitus olisi muutettava budjettiperustaiseksi, jolloin tv:n katselusta maksettaisiin verojen muodossa maksukyvyn mukaan.	▶ Sponsoroinnilla on kasvava rooli kulttuurin tukemisessa, ja näen sen terveenä kehityksenä. Yhteiskunnan tulee edistää kulttuurin sponsorointia.

kysymykseen

3. Katutaide

Ovatko graffitit katutaide vai töhryjä ja ilkivaltaa? Perustelut?

► Taide voinee olla taidetta, vaikka enemmistö pitäisi sitä roskana. Yksittäinen henkilö ei kuitenkaan saa itse päättää, miten kohtelee julkista omaisuutta. Julkisen omistajan soisi huolehtivan ympäristön viihtyvyydestä, ja katutaide voisi esiintyä.

► Luvalliset graffitit voivat olla parhaimmillaan katutaide, mutta usein luvattomat graffitit ovat pelkkiä töhryjä. Julkisten tilojen estetiikkaan pitää kiinnittää enemmän huomiota, kaupunkikuvaa voisikin julkisin varoin elävöittää taiteella.

► Graffitit ovat yksi taiteen muoto silloin, kun graffitit tehdään niille varatuille paikoille. Graffitien teko luvattomille pinnoille on ilkivaltaa eikä missään muodossa hyväksyttävää.

► Vasemmistonuoret ovat perinteisesti pitäneet graffiteja osana kaupunkikulttuuria. Oikeassa paikassa graffiti on parempi kuin harmaa betoniseinä, reviiimerkkeinä käytetyt ja vain tuhraamisen takia tuhratut tagit eivät sitä omasta mielestäni ole.

► Graffiteille on järjestettävä kaupungeissa laillista tilaa. Kunnianhimoista katutaide on voitava sietää myös muissa paikoissa, mikäli ne tekopaikalleen sopivina pystyvät parantamaan ympäristön ilmettä.

► Graffiti-maalareiden tulisi sopia rakennusten omistajien, valtion ja kuntien kanssa sopivista paikoista, silloin kyse olisi katutaiteesta. Niin sanotut tagit maksavat kunnille ja talonyhtiöille miljoonia euroja vuodessa.

► Vain asianmukaisesti tilatut tai luvanvaraisesti tehdyt teokset ovat hyväksyttäviä. Vaikka graffitit saattavat olla kaunistaidetta, tulee niidenkin olla sijoitukseen ja sisällöltään hyväksyttäviä.

► Graffitit ovat ilkivaltaa, koska laki ei salli niiden tekemistä minne tahansa.

4. Museoiden pääsymaksu

Pitäisikö valtion museoihin olla ilmainen sisäänpääsy?

► Kiasmaan ja Ateneumiin pääsee toisinaan ilmaiseksi. Samoin alle 18-vuotiaille on ilmainen pääsy. Käytäntö on hyvä, sillä taiteen saavutettavuus kaikille on näin turvattu viemättä kuitenkaan huomattavaa tulolähdettä museoilta.

► Valtion museot voisi tehdä maksuttomiksi kokeiluluonteisesti. Jatkosta päätetään, kun vaikutukset kävijämääriin ja kustannuksiin tiedetään. Valtio voisi rahoittaa kustannukset yhteistyössä yksityisten tahojen kanssa.

► Valtion museoihin lapsilla, nuorilla ja eläkeläisillä on jo vapaa pääsy. Sitä tulisi kokeilla muillekin, jotta nähtäisiin vaikutus kävijämääriin. Rahoitus tulisi hoitaa valtion budjetista niin, että museoiden toimintanedellytykset eivät heikkene.

► Museoiden pääsymaksuista luopuminen lisäisi käyttäjiä. Pääsymaksujen osuus museoiden taloudesta on varsin pieni, pääsymaksuttomuuden voisi kattaa valtion varoin.

► Valtion museot tulisi rinnastaa kirjastoihin ja pääsymaksut tulisi poistaa muuten kuin erikoisnäyttelyiden osalta. Esitys ei ole kovin kallis, se maksaisi noin kymmenen miljoonaa euroa, ja sille löytyy helposti rahoitus nykyisen budjetin puitteissa.

► Nykyjärjestelmä on hyvä.

► Kohtuullinen maksu on paikallaan, mutta erityisryhmille (koululaiset, eläkeläiset) voidaan myöntää vapaa pääsy. Myös yleisiä vapaaviikkoja voisi järjestää. Rahoitus tulisi julkisista varoista.

► Ilmainen sisäänpääsy lisäisi kansalaisten kiinnostusta eri taiteen lajeihin, ja sitä myötä sponsoritkin kiinnostuisivat entistä enemmän.

5. Taiteilijoiden sosiaaliturva

Miten – jos mitenkään – apurahan saajien (taiteilijoiden ja tieteilijöiden) sosiaaliturvaa pitäisi parantaa?

► Apurahan saajien saaminen eläketurvan ja ansioperustaisen sairausvakuutuksen piiriin ovat tavoitteita, mutta vastapainona on uhka erityisesti yksityisten apurahojen määrän tai koon pienemisestä.

► Ministeriössä valmisteltiin esitys apurahansaajien sosiaaliturvasta. Se aiheutti niin paljon kritiikkiä, että hallituksen esitystä ei annettu. Nyt on arvioitava uudelleen, millä ehdoilla ansiosidonnaista sosiaaliturvaa yleisesti ansaitaan ja miten se rahoitetaan.

► Apurahoihin tulee sisällyttää eläketurva ja saattaa ne laskentaperusteeksi muuta sosiaaliturvaa kuten työttömyystukea laskettaessa. Nyt apurahat huomioidaan tuloina mm. päivähoitomaksua määritettäessä, mutta ne eivät kerrytä sosiaaliturvaa.

► Apurahalla työskentelyn ajalta pitäisi kertyä sosiaaliturvaa ja eläkettä. Apurahalla työskenteleviä ei saa rinnastaa yrittäjiin, jos se merkitsee putoamista työttömyysturvalta apurahakauden päätyttyä.

► Apurahojen tasoa ja verovapaan apurahan ylärajaa tulee korottaa, jottei käteen jäävän rahan määrä pienene merkittävästi. Vanhempainpäivärahojen sitominen vuosittain vahvistettavaan työtuloon on tärkeää etenkin nuorille taiteilijoille.

► Apurahasta pitäisi saada myös eläkettä. Moni taitelija tai tutkija voi toimia kymmeniä vuosia työelämässä ilman että hän saa siitä eläkettä. Tähän pitää löytää ratkaisu ensi kaudella.

► Tulee selvittää, miten taiteen tai tieteen harjoittamista varten myönnettyihin apurahiin voidaan lisätä sosiaaliturva- ja eläkeosuus, jonka apurahan myöntäjä suorittaisi. Tarvittaneen uutta lainsäädäntöä.

► Apurahan saajille täytyy kertyä kohtuullisesti eläkettä tehdystä työstä. Sosiaalisten etuuksien perusteena olevaa vähimmäistulorajaa on alennettava ja tulot laskettava normaalia pitemmältä aikaväliltä, koska työ saattaa olla kausiluontoista.